

Tre sitroner

DET VAR EN GANG tre brødre som hadde mistet foreldrene sine, og det var ikke noe etter dem, så de måtte ut i verden og friste lykken. De to eldste rustet seg ut så godt de kunne, men den yngste, han kalte de Tyrihans fordi han alltid satt i peisen og holdt tyrilysa, ham ville de ikke ha med. De reiste ut i grålysningen om morgenen. Men hvordan det gikk eller ikke gikk, så var Tyrihans liksom tidlig i kongsgården han som de andre. Da de var kommet dit, ba de om tjeneste. Kongen sa han ikke hadde noe arbeid til dem, men siden de var så nødige, fikk han vel skaffe dem noe – det kunne alltid være noe å rusle med på slik en stor gård; de kunne slå spiker i veggen, og når de hadde gjort fra seg det, kunne de ta dem ut igjen; når de var ferdige med det, kunne de bære ved og vann til kokka i kjøkkenet. Tyrihans var den flinkeste til å slå spiker i veggen og til å ta dem ut igjen, og den flinkeste var han til å bære ved og vann også. Derfor ble brødrene avindsyke på ham, og sa han hadde sagt seg god for å skaffe kongen den vakreste prinsessen som fantes i tolv kongeriker; for kongen hadde mistet dronningen sin og var blitt enkemann. Da kongen fikk høre dette, sa han til Tyrihans at han skulle gjøre det han hadde sagt; kunne han ikke det, skulle de legge ham på huggestabben og slå hodet av ham.

Tyrihans svarte at han verken hadde sagt det eller tenkt det, men siden kongen var så streng, fikk han vel friste. Så fikk han en nisteskrepe på nakken og gikk av gårde. Men han hadde ikke kommet langt på skogen før han ble sulten og ville smake på nisten de hadde gitt ham med fra kongsgården. Da han vel hadde satt seg i ro og mak under en gran utmed veien, kom det hinkende en

gammel kjerring og spurte hva han hadde i skreppen sin. «Kjøtt og flesk,» svarte gutten; «er du sulten, så kom og få deg en bete med, gamlemor!» Ja, hun takket og åt, og sa hun skulle nok gjøre ham et morsstykke igjen, og så hinket hun bort igjennom skogen. Da Tyrihans var god og mett, kastet han skreppen på nakken og la av sted, men han var ikke kommet langt før han fant en pipe. Den syntes han det kunne være moro å ha å blåse i på veien, og det varte ikke lenge før han fikk lyd i den, skal jeg tro. Men da yrte det fram med småtroll, og de spurte i munnen på hverandre: «Hva har min herre å befale, hva har min herre å befale?»

Tyrihans sa han visste ikke noe om at *han* var herre over dem, men skulle han befale, så ville han de skulle skaffe ham den vakreste prinsessen som fantes i tolv kongeriker. Ja, det var ingen sak, mente småtrollene; de visste godt hvor hun var, og veien kunne de vise ham, så han kunne gå bort og ta henne selv, for de hadde ingen makt til å røre henne. De viste ham veien, og så kom han fram både godt og vel; det var ikke noen som la to stikker i kors for ham engang. Det var et trollsloft, og der satt det tre deilige prinsesser; men da Tyrihans kom inn, ble de så rent tullete at de rente omkring hverandre som forskremte lam-unger, og rett som det var, ble de til tre sitroner som lå i vinduet. Tyrihans ble så ille ved og så rent ulykkelig over dette at han ikke visste sin arme råd. Men da han hadde tenkt seg litt om, tok han og stakk sitronene i lommen; han trodde de kunne være gode å ha om han skulle bli tørst på reisen, for han hadde hørt at sitroner skulle være sure.

Da han kom et stykke på veien, ble han så het og tørst; vann var ingensteds å finne,

og han visste ikke hva han skulle få å slokke tørsten med. Så kom han til å tenke på sitronene og tok opp en og bet hull på den. Men inni den satt prinsessen til opp under armene og skrek: «Vann, vann!» Hvis hun ikke fikk drikke vann, måtte hun dø, sa hun. Ja, gutten løp i ring og lette etter vann som han var rent fra seg, men vann var der ikke, og vann fant han ikke, og rett som det var, så var hun død.

Da han hadde gått et stykke til, ble han enda hetere og enda tørstere, og da han ikke fant noe han kunne slokke tørsten med, tok han den andre sitronen og bet hull på den. Inni den satt det også en prinsesse til opp under armene, og hun var enda deiligere enn den første. Hun skrek på vann og sa at fikk hun ikke vann, døde hun på timen. Tyrihans fór omkring og lette både under stein og mose, men vann fant han ikke, og så døde den prinsessen også.

Tyrihans syntes det ble verre og verre, og det ble det og, for dess lenger han kom, dess hetere ble det. Marken var så tørr og avsvidd at det ikke fantes en vandråpe, og det var ikke langt fra han nesten var halvdød av tørst. Han kvidde seg lenge for å bite hull på sitronen han hadde igjen, men til sist var det ingen annen råd. Da han hadde bitt hull, satt det en prinsesse inni den også; hun var den deiligste i tolv kongeriker, og hun skrek at fikk hun ikke vann, så døde hun på timen. Tyrihans løp og skulle hente vann, og denne gangen møtte han mølleren til kongen; han viste ham veien til møllerdammen. Da han kom til dammen med henne og fikk gitt henne vann, kom hun helt ut av sitronen og var rent naken. Tyrihans måtte la henne få det plagget han hadde, å kaste om seg, og så gjemte hun seg i et tre, mens han gikk opp til kongsgården og skulle skaffe henne klær og fortelle kongen at han hadde fått henne, og hvordan det var gått til alt i hop.

Mens dette sto på, kom kokkejenta ned til møllerdammen og skulle hente vann. Da hun fikk se det vakre ansiktet som spilte seg i dammen, trodde hun det var hennes eget, og hun ble så glad at hun tok på å sulle og danse, for det hun var blitt så vakker. «Fanden bære vann, og ikke du som er så vakker!» sa hun og kastet vassbøttene. Men om litt fikk hun se at ansiktet i dammen hørte til prinsessen som satt i treet. Da ble hun så harm at hun trev henne ned av treet og kasktet henne ut i dammen. Men selv slengte hun kjolen til Tyrihans omkring seg og krøp opp i treet.

Da kongen kom og fikk se den stygge, svarte kokketøsa, ble han både rød og blek, men da han hørte de sa at hun var den deiligste i tolv kongeriker, så syntes han han kunne ikke annet enn tro det var noe i det, og han syntes synd på Tyrihans også, som hadde hatt så mye å gå igjennom før han fikk henne. Hun blir vel kanskje likere med tiden, tenkte han, når hun får flidd seg og får gilde klær, og så tok han henne med seg hjem. Det ble sendt bud etter parykkmakere og sypiker, hun ble pyntet og kledd som en prinsesse, men alt de vasket og pyntet henne, svart og stygg var hun, og det ble hun værende og.

Om en stund skulle underkokka gå ned til dammen etter vann, og så fikk hun en stor sølvfisk i bøtten sin. Hun bar den opp og viste den til kongen da, og han syntes den var gjev og gild, men den stygge prinsessen sa det var trollskap, og at de skulle brenne den opp, for hun skjønnte straks hva det var. Ja, fisken ble brent, og den andre morgenen fant de en sølvklump i asken. Det kom kokka opp og fortalte kongen, og han syntes det var underlig; men prinsessen sa det var bare trollskap, og ba dem grave det ned i møkkdynga. Kongen ville nødig, men hun lot ham verken ha ro eller fred, og

så sa han til slutt de fikk gjøre det. Men den andre dagen sto det en vakker lind der de hadde gravd ned sølvklumpen, og den linden hadde blad som glitret som sølv. Da de fortalte kongen dette, syntes han det var underlig, men prinsessen sa det var ikke annet enn trolldom, og linden skulle de hugge ned på timen. Kongen ville nødig, men prinsessen plaget ham så lenge at til sist måtte han føye henne i det også. Da jentene skulle ut og ta flisene av linden til å brenne på peisen, var det bare sølv. «Det er ikke verdt å si noe om det til kongen eller prinsessen igjen,» sa en av dem, «for så skal vel disse også brennes og smeltes; det er bedre vi gjemmer dem i dragkistene våre. Det kan være godt å ha når det en gang kommer et menneske, og vi skal gifte oss!» Ja, det ble de enige om. Men da de hadde båret på det en stund, ble det så urimelig tungt. Da de skulle se etter hva det kunne komme av, var flisene omskapt til et barn, og det varte ikke lenge før det var den deiligste prinsesse noen kunne se. Jentene kunne nok skjønne at dette ikke gikk riktig

til; de skaffet henne klær, og fløy bort og fikk fatt på gutten som skulle hente den deiligste prinsessen i tolv kongeriker, og sa det til ham. Og da Tyrihans kom, fortalte hun ham hvordan alt var gått til, at kokka hadde revet henne ned i dammen, og at hun hadde vært både sølvfisken og sølvklumpen og linden og flisene, og at hun var den rette. Det var ikke greit å få tak i kongen, for den stygge, svarte kokka hang over ham både sent og tidlig; – men til sist fant de på å si det hadde kommet krigsbud fra grannekongen. Så fikk de ham ut, og da han fikk se den deilige prinsessen, ble han så inntatt i henne at han ville drikke bryllup på timen, og da han fikk høre hvor ille den stygge, svarte kokka hadde fart med henne, sa han at henne skulle de ta og trille i en spiker-tønne. Så turte de bryllup så det hørtes og spurtes over tolv kongeriker. ■

Kilde:

Asbjørnsen og Moe: *Samlede eventyr*,
Gyldendal Norsk Forlag

Ekstraoppgaver

- A Les eventyret.
- B Finn sjangertrekk ved eventyret.
- C Hva handler eventyret om?
- D Bruk tankekart for å sortere momentene.

Ekstraoppgåver

- A Les eventyret.
- B Finn sjangertrekk ved eventyret.
- C Kva handlar eventyret om?
- D Bruk tankekart for å sortere momenta.